

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXII-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 1-2/січень 2010 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

М. Шевченко

И. ВЕЛЬЦЬ, 1906.

Сніг у Сучаві.
Сніг.
Сніг, як у серці
німого...

Вкрив мені долі
поріг,
вкрив слід
блаженної волі... (І.К.)

У номері:

- Відлуння ▶ стор. 2
- Іванові Робчуку – 75 ▶ стор. 3
- «Ой дома, дома...» ▶ стор. 4
- Різдво в Негостині ▶ стор. 5
- Розкіш серед природи ▶ стор. 6
- Хтось когось любить ▶ стор. 7
- Страждань вистачає ▶ стор. 8
- Зустріч із Богом ▶ стор. 9
- Про мудрість ▶ стор. 10
- Не одним хлібом ▶ стор. 11
- Яка зима!.. ▶ стор. 12
- Ой чи є, чи нема? ▶ стор. 13
- День рідної мови ▶ стор. 14
- Українська земля ▶ стор. 15
- Перші угруповання ▶ стор. 16

ВІДЛУННЯ 650-РІЧЧЯ ВЕРХНЬОЇ РІВНИ

Про важливу подію в житті усіх жителів Верхньої Рівни, моїх односельчан з Мараморощини та і з всієї, Румунії, та й із, закордону, по всій Європі, Америці й Канаді, ще писатимемо, бо 650-річчя – це таки сума!

Багато ронянських односельчан не змогли бути присутніми на цьому святкуванні з різних причин, але вість про цю подію отримали по телефону або по телевізору.

За ці два дні – 20 і 21 листопада – під проводом примарії і місцевої ради Верхньої Рівни, організації СУР, Православної української Церкви і загальної Школи Верхньої Рівни було організовано багато цікавих культурних заходів.

Між гостями числилися представник префекта Марамориша, примар Сігету Євдженія Годжа, представники ради Сігету і обласної бібліотеки та музею, голова СУР Мараморощини Мирослав Петрецький (як співорганізатор), знайомі всім із Клуж-Напоки, знамениті університетські професори: Іван Семенюк, Онуфріє Вінцелер та Іван Арделян, який прочитав

вітання події від депутата Ст. Бучути, голови СУР, який не зміг приїхати на свято.

Щоб ще раз підкреслити відлуння ронянського свята, 12 січня 2011 року ми отримали в приміщенні Союзу українців Марамороського повіту і до всіх учасників і гостей XVIII Фестивалю колядок та зимових обрядів українців Румунії в м. Сігету-Мармаціей вітання.

Між іншими похвалами, як підкреслює голова Світового Конгресу Українців, це й те, що Фестиваль став яскравим явищем у місцевому культурному житті Румунії, і, насамперед, в житті української громади, яка, завдяки своїй наполегливій і відданій праці, змогла зберегти цінні національні надбання свого народу.

Керівники Конгресу висловлюють визнання організатору фестивалю – Союзу українців Румунії Марамороського повіту – та вітають його учасників, які прибули на свято з різних частин Румунії, із Сербії та України.

Василь МІГНЯ,
голова Баямарської
організації
Марамороської філії СУР

СВІТОВИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ
CONGRÈS MONDIAL UKRAINIEN

UKRAINIAN WORLD CONGRESS
CONGRESO MUNDIAL UCRANIO

145 EVANS AVENUE, #207, TORONTO ON M8Z 5X8 CANADA • TEL. (416) 323-3020 • FAX (416) 323-3250
E-MAIL: congress@look.ca • INTERNET: ukrainianworldcongress.org

12 січня 2011 р.

Шановній Управі Союзу українців Румунії
Марамуреського повіту

Шановним учасникам та гостям XVIII Фестивалю колядок та зимових обрядів українців Румунії м. Сігету-Мармаціей
Марамуреського повіту

Шановна Управо Союзу українців Румунії Марамуреського повіту!

Дорогі учасники та гості XVIII Фестивалю колядок та зимових обрядів українців Румунії!

Світовий Конгрес Українців щиро вітає Вас з проведенням XVIII Фестивалю колядок та зимових обрядів українців Румунії, який Ви традиційно проводите на своєму терені.

Цей Фестиваль став яскравим явищем у місцевому культурному житті Румунії, і насамперед у житті української громади, яка завдяки своїй наполегливій і відданій праці змогла зберегти цінні національні надбання свого народу.

Від часу заснування Фестиваль колядок та зимових обрядів українців Румунії завоював симпатії різних національностей, які проживають на терені Вашої країни, а зокрема набув широкої популярності серед української громади та став заходом, який виховує молоде покоління українців на любові до українських самобутніх традицій та обрядів.

Світовий Конгрес Українців висловлює признання організатору Фестивалю, Союзу українців Румунії Марамуреського повіту, та його учасникам, які прибули на свято з різних частин Румунії, Сербії та України, а також бажає всім міцного здоров'я, сили і натхнення й далі успішно діяти для збереження української національної ідентичності в українській діаспорі та в Україні.

З повагою,

Світовий Конгрес Українців.

Евген ЧОЛІЙ
Президент

Стефан РОМАНІВ
Генеральний секретар

ФЕСТИВАЛЮ УКРАЇНСЬКИХ КОЛЯДОК ТА ОБРЯДІВ У ТІМІСЬКОМУ ПОВІТІ – 10 РОКІВ

18 грудня 2010 р. в повіті Тіміш відбувся ювілейний фестиваль колядок і зимових обрядів – десятирічний. Як видно, така подія стала традиційною, відбувається кожного року безперестанку. Фестиваль збирає багато учасників, котрі з охотою і любов'ю приготуються, приходять численними групами, починаючи від маленьких діточок і до людей старшого віку.

Велику шану заслужують ініціатори цього фестивалю від перших випусків, і так кожна сурівська організація має можливість представляти своєрідні звичаї з окремих сіл. Організатори цього фестивалю, як завжди – голова СУР п. Степан Бучута і голова філії повіту Тіміш п. Ю. Глеба.

В той день не можна було нікого «вигнати» з хати, бо сипав сніг з вітром, морозом,

покрито було все довкола, також ніяким чином не можна було зупинити колядників взяти участь у фестивалі.

Подія відбулася в м. Тімішоарі в новій Українській хаті; на жаль, через лиху погоду не були присутні запрошені з інших повітів.

Відкрив фестиваль п. Ю. Глеба, вітаючи всіх, пояснив відсутність гостей і передав з боку депутата п. Ст. Бучути успіхів фестивалю. Гостями як такими були тімішоарські чеські колядники і колядники села Зоріле Карашсеверінського повіту.

Ведучими фестивалю були студентка Паула Бензар і проф. Іван Кімпан. Всім колективам були вручені ювілейні грамоти за участь у X-ому фестивалі колядок. Був прочитаний лист, прибулий факсом з боку радника у Міністерстві культури п. Я. Колотило, як поз-

доровлення всім українцям з Банату.

Спочатку появилися на сцені колядники села Зоріле, потім чеські тімішоарські колядники, друзі наших українців, які

представили свої звичаї.

Діточки села Щука, і малі, і великі, під акомпанемент славили в колядках Рождество Христове. Це гурт «Калина», яким керує проф. М. Горатов'яну.

Послідували колядники села Малі Ремети. Проф. Анна Грінь вибрала чудові веселі колядки, а Микола Грінь виконав колядку на інструменті – на наї. За ними – учні міста Лугож, кілька малих учнів разом із учнями Лицею з українськими класами, колядували і віншували.

Група колядників села Варяш щиро проколядувала низку колядок, – працює з ними п. Іяна Байкулеску. Колектив села Готліб, молодь разом із старшими жінками, в супроводі з п. Одотео Корнещан з гарними колядками виступили. Учасники з м. Лугожу

(Закінчення на 11 стор.)

Анна БЕРЕГІЙ

ІВАНОВІ РОБЧУКУ – 75

Відомий наш українець, доктор філологічних наук, Іван Робчук народився на Буковині в селі Марицеї Великій, що належить до комуни Дарманешти. Велике село з гарними будинками і працюючими людьми, як я заприятелював недавно, коли відвідував це село.

Іван Робчук – спеціаліст у галузі історії й діалектології української мови, етимології, українсько-румунських мовних контактів.

Степан Ткачук у своїй книжці «Слово про побратимів. Есе і карби» представляє свого сусіда, тому що Степан походить із Данили, так: «Ми майже разом увійшли в дозрілі літа, дійшли до зрілого віку, але, мабуть, тільки я дійшов до тям, що в його «монастир» зі

своїм установом мені не треба сунутися, як не як, і не годиться драгуватися перед тим, для кого філологія – справа життя. Я дуже шаную роботу мовознавців і зачудовуюсь їхніми працями, якщо в них ідеї пахнуть потом, а слова – кров'ю. Або, на кінець: Іван Робчук – ім'я, яке багатьох залишило позаду і без притулку, а його світова слава уже давно зоріє на небесах української філології. Над Робчуком ви митворами ламає голову не один філолог...».

Радник-посланник Посольства України в Румунії Ю. Вербицький вручає ювіляру І. Робчуку вітального листа від МЗС України
Фото автора

Бувший перший заступник голови Союзу українців Румунії, і тепер як заступник, ніколи не відказувався колективної праці і надає велику допомогу культурно-виховній праці Союзу як голова Комісії з питань культури і культів і як головний редактор «Українського вісника» румунською мовою.

Мені, як меншому колезі по політичній праці, в Союзі є приємно співпрацювати із паном Робчуком, в якого мені подобається вертикальність, скромність, повага до ближнього і завзятість до праці.

Бажаю Вам, пане Робчук, щастя, міцного здоров'я, наснаги, працездатності, дружності і любові до сім'ї і друзів.

На многая літ!

Степан БУЧУТА,
голова СУР, депутат

І такий собі графунок

НАШ ІВАНКО-МІЛІЦІШТ...

Сіло сонце на ранок. Таке собі тепленьке, чепурненьке та кучерявеньке... Мов утіха. А серед центральної вулиці міста К., яка виблискувала кришталюми, – мі-лі-ці-о-нер! Стоїть стройний, мов укопаний. Не ворухнеться. Тільки очі – блим-блیم то вліво, то вправо. Бо так звелено, такий наказ! – що ви собі гадаєте?

Тільки тітці Рубачці чомусь не везе ні сьогодні, бо ноги не ноги, а колоди! – ледвене-ледве ступає, ледвене-ледве волочить їх за собою...

Вона пробує переступити бордюру і перейти вулицю... «не туди». Та ні, бо міліціонер вже й кричить:

– Ньє! Не туди! Ньє!

– Ай куди, Йванку? – питає тітка Рубачка, пробуючи, все-таки, перейти вулицю, й гадаючи, що Йванко, як сусід у селі К., її пропустить. – Йванко мовчить...

– Ай куди, Йванку? – питає тітка знову.

– Онтуди! – показує Йванко-міліціонер на двохсотметрову відстань...

– Айбо, Йванку, будь такий добрий, бо дуже ня ноги болять. Пак не можу тільки край обійти... – ще пробує тітка перес-

тупити бордюру. – Прошу тя файно, Йванку!

– Я-м вам не Йванко! Я-м – міліцішт! Не видете?! – сказав і показав на пагони. – Я-м мажур! Не видете?.. Ге?.. – повторив.

Тітка Рубачка обійшла увесь «тілький край», перейшла вулицю, «куди треба», на переході, й подалася з важкою торбою покупок в сторону автовокзалу. Довго-довго – залізним мостом почерез річку...

– Ци ти видиш? – сама до себе тітка, – наш Йванко-дуренько – міліцішт! Імив Бога за ноги...

Іван КОВАЧ

ЩИРО ВІТАЄМО З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ!

• **Івана РОБЧУКА** – (11 січня 1936 р.) – випускника Українського Серетського ліцею і Факультету іноземних мов Бухарестського університету, д-ра філологічних наук, заступника голови СУР, головного редактора газети «Curierul ucrainean», автора багатьох книг з діалектології.

• **Василя АРДЕЛЯНА** – (1 січня 1937 р.) – випускника Українського Сігетського ліцею та Клужського університету-математика-фізика. Після закінчення факультету деякий час працював професором математики в Борші, займав посади директора, заступника директора та інспектора для українських сіл Мараморощини. Впісля перейшов працювати професором математики до Тімішоари в ліцей «Іріс» аж до виходу на пенсію.

• **Федора СОПКА** – (1 січня 1942 р.) – уродженця Банату, випускника Українського Сігетського ліцею та Бухарестського університету, працював викладачем російської мови в м. Бая Маре та редактором газети СУР «Curierul ucrainean».

• **Євзебія ФРАСИНЮКА** (1 січня 1947 р.) – випускника Українського Серетського ліцею та Бухарестського університету. Після закінчення працював викладачем української мови в с. Негостина та займав посаду директора.

• **Миколу СЕМЕНЮКА** – (19 січня 1945 р.) – уродженця села Красна-Вішеу, Мараморощина. Після закінчення технічної школи був призначений фінансовим інспектором повіту Сату

Маре. Був одним із засновників Сатурмарської філії СУР, займаючи посаду секретаря цієї ж організації.

• **Дмитра ЧЕРНЕНКА** – (16 січня 1956 р.) – вихідця задунайських українців, полковника у відставці, голову Тульчанської філії СУР.

• **Гаврила МИКОЛАЙЧУКА** – (28 січня 1952 р.) – голову Арадської філії СУР.

• **Джету ПЕТРЕЦЬКУ** – (23 січня 1966 р.) – випускницю Дрогобицького музичного училища, викладача музики, керівника хору «Ронянські голоси» та молодіжного ансамблю танців «Соколи».

З РОСИ Й ВОДИ!
НА МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТ!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

«Сценарій» гуцульського колядування в селі Валя Вішеулуй

Записаний мною літом 1969 р. «сценарій» вишовельського гуцульського колядування, як і інші подібні «сценарії» зимових обрядодійств, з незалежних від моїх чи редактора Михайла Михайлюка причин, не увійшов до мого збірника величальної поезії «Ой у саду-винограду» (Бухарест, Критеріон, 1971). Для сучасних читачів він, гадаю я, буде цікавим урочистою красою колишнього звичаю колядування, а для науковців тим, як саме він доповнює (чи, навпаки, взаємно доповнюється) гуцульський «сценарій» села Бистрий (див. про це у ж. «Наш голос» (2011) і гуцульський «сценарій» колядування в селі Нісіпіт (див. про це у г. «Український вісник» (2011)). У всіх цих трьох «сценаріях» зберігаються основні елементи, так би мовити, «класичного» «сценарію» гуцульського колядування, записаного давно львівським видатним фольклористом Володимиром Гнатюком від досвідченого керівника колядницької групи берези Шекерика і надрукованого в «Етнографічному збірнику» (том 35, Львів, 1914, с. 15-36).

Текст вишовельського «сценарію» – місцевою розмовною мовою:

«Неділь дві до Різдва парубки організуються: вибирають березу і учать колядки одні від одних, або від старих людей. На Різдво обходять з колядою всі хати.

Колядують в хаті. По відспіванні колядок в хаті береза встає від стола, обертається лицем до господарів і каже:

– Вінчуємо вас, чесні газди, щастям, здоров'ям, світими свети сесі скінчити, кращих діждати з вашими діточками, з цілою сім'єю та й з худібкою. На многа літ та на довгий вік!

Господарі хати відповідають колядникам:

– Дякуємо, дуже файно дякуємо! Аби-сте діждали ходити колядувати відтепер наперед!

Колядники відповідають:

– Пospолу з вами!

Потім господар дає гроші, або вінок плетеної кукурудзи березі в руки і каже:

– Ану, просили-бих Бога светого та й вас хрещених, аби-сте були ласкаві, прийміт від нас бідних малий дар за великий. Годило би си більше, та сим часом пробачте.

Береза бере гроші в руки і голосно каже колядникам:

– Громадо колядники!

А колядники відповідають всі разом:

– Чуємо!

Береза каже:

– Дарує нас сес чесний газда сріблом-золотом – 50 леями! Даруй го, Боже, щастям, здоров'ям, повним супокоем, аби він і його діточки були такі славні, як ці гроші! Відки ущербив, би му Бог поповнив у сто крот відтепер наперед!

А коли господар дає вінок плетеної кукурудзи, то береза каже колядникам:

– Громадо колядники!

А колядники всі разом:

– Чуємо!

Береза каже:

– Дарує нас сес чесний газда вінком плетеної кукурудзи, даруй го, Боже, щастям, здоров'ям! Відки ущербив, там би му Бог поповнив у сто крот. Скільки золотих зеренец на сему віночку, стільки дай му, Боже, золотих дукатів у скрини! Аби їм родила, де краща нива, аби їм плодилась здорова худобина! Відтепер наперед на многа літа!

Господарі відповідають:

– Дуже файно дякуємо, аби і ви діждали ходити колядувати відтепер наперед на многа літ!

Усі співають:

Многая літа, благая літа!

На многа літ!

Музика – сопілка та скрипка – починає грати до танців. Парубки танцюють і співають:

Ой небого кучмо,

Та туй ми ся мучмо

Та за тоти гроші,

Шо вни сут хороші!

Далі співають коломишок, хто які знає.

А вітак гостяться різдвяними стравами та напитками.

Потім дівчата і хлопці співають:

Ой у мене в городчику

Зацвили звоздички,

Та й у мене сеї ночі

Були коляднички.

Ой були коляднички

Та й колядували,

Та вни мого здоровлечка

Половину взяли.

Половину здоровлечка,

Половину тіла,

Та мусіла-м танцювати,

Хоть-ем не хотіла».

Унів. проф. д-р

Іван РЕБОШАПКА

«Ой дома, дома господаренько»

Відповідно з планом художньо-культурних та виховних заходів Карашсеверінської філії СУР, 18 грудня 2010-го року в просторому залі Повітового музею міста Карансебеша відбувся черговий Фестиваль українських колядок та обрядів.

Сюди прибули, як звичайно, карансебеська «Червона калина», корнунцельський «Барвінок», копашельська «Зелена ліщина» і решіцькі колядники. Сюрпризом був колектив колядників класів з української мови міста Карансебеша, який вперше виступив на сцені, та новий колектив, що народився в селі Копашиль.

У залі були присутні українці з міста Карансебеша та навколишніх сіл, глядачі, які, завчасно почувши вістку україномовної передачі Решіцької радіостудії, не хотіли втратити таку нагоду. Взяли участь представники місцевої преси, яка негайно повідомила про український захід.

Гарно прибраний зал, в якому не бракувала ні святкова ялинка, ні окремі смерекові гілки. Дуже важливо, що не бракували ні українські вишивані рушники та картини з народженням Ісуса Христа, все підготувавши карансебеські господарі.

При двох-трьох свічках залунала колядка «В Віфлеємі новина», яку виконали

всі присутні на концерті. Потім місцева «Червона калина» розпочала свій репертуар. Гарно заколядували, беручи до уваги, що в колективі панують вибрані як жіночі, так і чоловічі голоси, що приємно, зворушливо вплинуло на глядачів, які гарячими оплесками віддячились кожному колективу за його працю.

В репертуарі були відомі колядки «По восьму світу...», «Небо і земля» та інші, а тому що на другий день мало відбутися свято Св. Миколая, колядники проспівали й пісеньку «Ой хто, хто Миколая любить?»...

Гарно (й сміливо) виступив корнунцельський «Барвінок», керований Цилею Шушко. Хоч колектив значно відмолод, не було помітно жодних несміливих рухів. Всі члени колективу добре володіють репертуаром, який виражає специфіку корнунцельської колядки. Тут помітна наполеглива праця колективу та допомога місцевого примаря пана Івана Поповича, відданого борця за українську справу.

Приємною стала поява колядників міста Решіци внаслідок старанної праці голови місцевої організації СУР Василя Шийка та пароха української церкви отця Петра Поповича. Вони виконали низку українських колядок, одні з яких вивчені з дитинства, інші спеціально для цієї нагоди.

Сміливо виступили також учні українських класів міста Карансебеша з їхньою учителькою Ілянкою Шепетюк. Поява цих учнів на сцені завдячується теж і панові Юрію Тюху, голові Карансебеської організації СУР, який постарався, щоб публіка побачила цих учнів, які вчать української мови та літератури, хоч проживають і вчать інших предметів румунською мовою, не в українському середовищі.

Копашельські діти, які вперше виступили на сцені, виконали ряд колядок під керівництвом учительки Олі Мачан, виразивши бажання більше працювати для того, щоб догнати і перевищити «Зелену ліщину», яка відкрила дорогу української художньо-артистичної діяльності усього українства Банату 60 років тому.

Концерт був закінчений «зеленоліщинним» колективом, який, на цей раз, не зміг мати на сцені всіх своїх членів. Колектив чутливо виконав свій репертуар, з якого ніяк не могли бракувати «Коли Божа мати», «Ой дома, дома господаренько», «Добрі християни» та інші.

Іван ЛІБЕР,

голова Карашсеверінської філії СУР

До уваги бажаючих вчитися в Україні

Згідно з Протоколом про співробітництво в галузі освіти між Міністерством виховання, досліджень і молоді Румунії та Міністерством освіти і науки України, Українська сторона надає стипендії громадянам Румунії для навчального року 2011-2012 з метою здобути освіти у державних загальноосвітніх навчальних закладах в Україні:

– до 6 стипендій для здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр;

– до 6 стипендій для здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем магістер;

– до 4 стипендій для здобуття вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем в аспірантурі/докторантурі;

– до 20 місяців-стипендій для стажування на період від 3 до 9 місяців кожна;

– 5 стипендій на літні курси (української мови, літератури та цивілізації).

Українська Сторона забезпечує учасникам проживання в студентських

гуртожитках, виплату стипендії і медичне обслуговування, а Румунська Сторона, відповідно до протоколу, забезпечує учасникам міжнародний транспорт і додаткову стипендію валютою сумою, ухваленою міністром виховання.

Додаткову інформацію щодо оформлення документів можна здобути по сайтах: www.roburse.ro і www.mfa.gov.ua.

Роман ПЕТРАШУК

Вокальний гурток викладачів із Лужан Чернівецької області України «Червона калина» добре відомий на південній Буковині Румунії, тому що гостював він на сценах серету, Негостини, Радовець і Сучави вже не раз після Революції 1989 р., і зараз став добрим другом всіх цінителів української народної пісні, які з любов'ю зустрічають їх з удачними оплесками.

«Червона калина» – репрезентативний самодіяльний вокальний гурток – нерозривно закоханий в красу народної пісні, як закоханий і наш українець в красу плоду червоної калини, – символу любові наших земляків в красу природи та людини.

З-між співців-інтелектуалів наших давніх гостей визначимо Дениса Багрія, Олену Григоришину, Сільвію Заяць, Григорія Максим'юка, Євгенію Мельничук, Зорю та Івана Мосуків, Володю Підлісного та Галину і Дмитра Семейновичів – десятеро золотих голосів, що вміють співати чудово (сопрано, альто, тенор, баритон) пісні, колядки та щедрівки, немов професіонали, і це тільки при однім акомпанементі з акордеону директора дому культури Сергія Нікоїча.

Відомий гурток загостив на чолі з Іллею Йонцом, як завжди. Хоч відданий працівник культури Чернівецької Держадміністрації тепер на пенсії, він познайомив нас з молодим замісником Олександром, що дуже приємно розказував нам про їхні успіхи в муніципії Сучава, в Негостині, в Тудор Владіміреску (Ботошани) та в Сереті.

Так, в перший день Різдва

РІЗДВО З «ЧЕРВОНОЮ КАЛИНОЮ»

«Червона калина» виступала з колядками про народження Ісуса Христа на центральній сцені Сучави, що перед Домом культури Профспілок разом із румунськими гуртками та ансамблями пісні з участю численної публіки.

На другий день Різдва українські колядки, щедрівки та пісні прослухали українці та румуни селища Тудор Владіміреску, і вони визнали перед гостями, що вперше мали нагоду послухати такий славний гурток співців, як «Червона калина».

Штефана – делегація «Червоної калини» разом із Іваном Боднарем, головою Союзу Українців Буковинського округу та радником Префекта Сучави із сторони українців, Феліцією Григораши, замісником місцевого Союзу Українців та Крістієм Козарюком замісником голови молодіжної організації СУР, поклонились перед невмирущим Кобзарем України і поставили вінки їхньої шани й любові до митця митців Тараса Шевченка і заспівали тихенько «Заповіт».

Вельмишановних гостей

І тому, що ніколи жодна делегація України на Сучавщині не обминула Негостини, – сказав з повагою наш давній друг Ілля Йонец, – щоб не покласти квіти перед бюстом генія України Тараса Григоровича Шевченка, на третій день Різдва, – день Св.

привітав голова місцевої організації СУР Іван Кідещук; він подякував всім за довготривалу дружбу між «Червоною калиною» і Негостою на протязі двох десятиліть, відколи їхні голоси чарують народною піснею та колядками негостинців.

Почесні гості заколядували перед присутніми цінителями колядок «Христос рождається» та «У Вифлеємі новина» і запросили всіх на концерт колядок, щедрівок та пісні в м. Серет до Дому культури «Міхай Теліман».

Після доброї години того ж вечора зал Дому культури в Сереті був переповнений молоддю та старшими, які з оплесками приймали гостей, виступали на сцені із символічною Зіркою – провідницею до Бетлегему та макетою Святої церкви, колядуючи прекрасні колядки «У Вифлеємі нині новина», «Нова радість стала», «З рожденством Христовим», «Що то за предиво» та щедрівки «Щедрий вечір, добрий вечір», «Щедрий вечір на Святий вечір», «Ой в ліску, в ліску» та ін. Закінчили програму улюбленими народними українськими піснями, після яких привітали всіх присутніх в залі, поздоровили прадавньою сіянкою – зерном пшениці – перед близьким Новим 2011 Роком.

Директор Дому культури проф. Михайло Міхаєску подякував гостям за присмний святковий сюрприз і пообіцяв, що чарівні голоси «Червоної калини» лунатимуть в його українських передачах Радіо Ясси.

В кінці чернівецька делегація обдарувала Серетський Дім культури новими виданнями українських книг, а голова СУР Буковинського округу вручив кожному членові вокального гуртка та керівникам делегації почесні дипломи із запрошенням, щоб і на майбутнє не забували нас.

проф. Іван КІДЕЩУК

РОЗКІШ СЕРЕД НЕУРАЖЕНОЇ ЛЮДИНОЮ ПРИРОДИ

(Нарис)

Чисте повітря, заспокоїливе дзюрчання річки, багатство зеленого лісу, в якому можна ізолюватись якийсь час, це, певно, шлях для віднайдення себе.

Початок минулої осені був моментом нашого приближення до всіх цих чудес для видужання тіла і душі.

Прикінці вересня ми направились до краю Вранчі, якого не знали. Легенда каже, що назва цього краю походить від баби Вренчоаї, матері семи синів, які приєднались до воєводи Штефана Великого, щоб воювати проти турків. За їх хоробрість воєвода дав кожному з них по одній горі в південно-східних Карпатах, наказавши назвати свої землі «Цара Вранчей». Дійсність цієї легенди пов'язана з існуванням в цих горах села, яке називається Вренчоая.

Утворення цих гір тісно пов'язане з геологічними факторами. Їх походження зв'язане зі зморшками складів утворення осадових порід, здобутих морським середовищем, вони будучи такі самі, як і в появі цілого карпатського пасма. Вони – створіння альпійської арогенези. Рел'єф впливає з «живої» структури і тектоніки, пояснює різну неоднорідну петрографію. Тектонічна діяльність спричиняє глибину долин (300-400 м.), формування системи міжгір'я, багатьох поворотів, які посилюють різні розливання, що «вибрали» породи за їх твердістю, утворюючи ряд водопадів, стрімчаків.

Поблизу курорту Лепша, куди ми прибули, можна побачити майже всі ці елементи. Розташована посередині Вранчанських гір і пагорбів Лепши – це дійсний оазис тиші і краси, місце, де турист зустрічається з природою для свого віднайдення. Лепша розташована вздовж річки Путни в мальовничій зоні. Це старе поселення лісорубів і тваринників. За останні роки місцевість розвинулась. Тут збудувалися дійсні квартали – дачі, туристичні та агротуристичні пенсіони. В такій зоні, обдарованій природними красотою, провели кілька днів на березі «не зовсім атакованому людьми».

Помістились в пенсіоні, збудованому зі смерекових колод, який зустрів нас з приємним смолистым запахом, специфічним краєм. Пенсіон росташований в підніжжі лісу на березі річечки Стрей. Від цієї річки й назва пенсіону – Стрей. Запах хвойного лісу, дзюрчання води, пейзаж особливої краси і оригінальність прийшли назустріч

наших бажань. Внутрі вразила нас чистота та стиль. Вразила нас приємно і гостинність газди. Все це було для нас утіхою й розвагою.

Ми попали сюди напочатку осені, коли, звичайно, погода буває стабільною, спокійною, з помірною температурою, за умов, що сприяють приємним екскурсіям в повному оточенні поліхромічного рослинного килиму.

Просиджені дні були сприятливими в побаченні природи, що створює дива.

Тече річка невеличка – Велика Тишиця...

Річка Путна пересікає курорт. Вниз за водою закладає чудове міжгір'я (дефіле) завдовжки приблизно сімох кілометрів. Це природна резервація в мініатюрі. Захоплення віддачується руслу, що надав форми під впливом розливання порід і тектонізації геологічних формувань. По шляху річки можна замітити численні прориви схилів. Можна намілюватись вирами-коловортами, сформованими сильною течією річки. Все закінчується водопадом, який збирає води в одне-єдине місце з глибиною 12 метрів. Довжина водопаду – 76 метрів з різницею ватерпасу – 14 метрів, а надходження води – 9 кубічних метрів на секунду. Звичайно швидкість води буває 18 метрів на секунду. На правому стрімкому схилі водопаду росте скалиста флора: гвоздика, глуха трава, місцеві рослини та ін.

Розташування в просторі долини, разом із навколишнім пейзажем, нарощують цінність (вартість) пейзажистики. Ось чому в 1970 р. вона була оголошена природним пам'ятником. За короткий час перебування біля водного виру (крутіжу) Путни відчуваєш деяке психічне уособлення і поживлення, наче в якійсь мірі воно має терапевтичну силу.

В своїй дорозі Путна приймає

ряд приток. Найголовніша притока – це Тишица Марє (Велика Тишиця). По її шляху вона формує (надає форму) системі міжгір'я дуже глибоке (до 700 м.) рідкісної краси. Схочеш побачити її дикий край, входиш через великі ворота, що схожі на ворота старої кріпості. Тут лісова дорога, якою ідеш, наслідуючи річку, яка проведе тебе в усю подорож. Дика краса розкривається перед твоїми очима. Часто дорога звужується і змушує йти по берегу річки.

Кам'яні стіни з якогось боку дають відчуття, що розвалюються над тобою, наскільки просувається вперед рослинний світ, все багатший, представлений деревами і різноманітною травною рослинністю. Повітря стає все міцнішим. Повна тиша. Можна почути тихе дзюрчання води і шепіт листя під вітром. Дорога обмежена стрімкими пагорбами. В першій частині міжгір'я, яка і найдовша, зустрічаєш великі стіни пісковика. Швидкість течіння води зростає завдяки ударів в упалі великі камені. По той бік міжгір'я знаходиться лісовий кантон Тісану. Звідси слідує долина притоки Тишица – аж до міжгір'я. Якщо підеш вперед, то зустрінеш міст, побудований поперек води, яка шумливо тече вниз. Звідси – піти поміж велике каміння та розвалені стовбури дерев.

Після кількох поворотів: тунель довжиною 180 метрів. Темно. Торкаєшся гострих скель. Де-не-де вода тече по стінах. Щоб пройти тунель, потрібно мати (обов'язково) ліхтар. Холодно. Якщо пройдеш тунель, дійдеш в долину Тишици Марє. Відразу природа стає прихильною. Виходить назустріч поляна, повна степових квітів. Застережена пагорбами. Її кінець подорожі. Для красот і різноманітностей природних явищ шкода

не здійснити таку прогульку.

Своєрідні геологічні риси, представлені особливим мікрорел'єфом, підтверджують оригінальність пейзажу, представленого полицями, розташованими на різних висотах, з стінами скель, гіатусами, косогороми і т. д.

Треба підкреслити і фітогеографічну цінність резервації. Тут зустрічаються елементи альпійсько-карпатські, алпійсько-північні та атлантичні. Згадаймо кілька місцевих карпатських видів: шипшина, гірний вусик, жовті польові квіти та медвеже вушко. На скалах зустрічається едельвейс, протигований законом. Тут єдине місце, де росте едельвейс у Вранчанських горах.

Тут знаходяться захищені законом тварини: чорна коза та маленька пташка, що називається скальним метеликом. На його плямистих крилах знаходяться червоні плями.

Згадана резервація має особливий пейзаж і наукову цінність.

Ми направились до лісової резервації Лепша-Збойна. Вона займає 210,7 гектара і простягається на південному схилі гори Збойна Нягра. Дерев'яна флористична рослинність знаходиться майже в природній стадії. Можна побачити старинні букові ліси з деревами (*Fagus sylvatica*), яким близько 260 років, маючи висоту до 35 метрів і діаметром 1,2 м. Приєднуються хвойні ліси, які налічують 100 - 180 років. Часто в полянах зустрічаються чорниці, вовча лапа, зубрянкя, лісова лілея, гірський ірис (півник, фауністичні елементи, тетерев, крикучий орел, ворон (крук), рись.

Туристичною ціллю можна згадати монастир Лепша та вирощування форелі.

Монастир Лепша розташований в особливому мальовничому природному середовищі. Його з любов'ю доглядають монашки. Це одне з найдавніших духовних установ на територіях Вранчі. Має храм «Різдво Богородиці». Вперше був збудований в 1789 році на місці, яке подарував барон Грігоре Герман. В 1927 р. був розвалений. А в 1936 році відбудований і перезаснований в 1989 р.

Якщо хочеш віднайти свої думки в цьому приміщенні, яке віддасть тобі спокій, церква надає туристу можливість переживання моментів великої душевної чутливості.

(Продовження на 7 стор.)

Віргілій РІЦЬКО

«Хтось (Л. Українка) когось (О. Кобилянську) любить...»

(Продовження з попереднього числа)

З цього листа видно, що особисте знайомство з Кобилянською, подорож до Кимполунга та зустріч з омріяною красою буковинських гір зовсім змінили душевний стан Лесі Українки. Називаючи себе пестливим апелативом «хтось біленький», а Кобилянську – «хтось чорненький», вона пише останній, мило пестячись, наче маленьке дівча: «...з погодою нема ладу, як не зрання, то по обіді, а все мусить хляпати! Міа-а-а-ау!» (...). «Вчора від рання до полудня дощ дав спокій, отже хтось (Леся Українка – *I.P.*) бродив по Магурі (рум. Măgura) цілих три години і було йому дуже добре, а сьогодні нема чистої години від самої ночі, Рунг зовсім сховався, а Магура в жалобі, гори проти мого вікна не всі видно і – з нашої проектованої екскурсії до Vale Saca нічого не буде!». Така погода, – пише Леся Українка таки наступного дня (7 червня) до Ариадни Драгоманової, – «може мене навіть посварити з Буковиною, а ми ж були з нею в такій приязні: вона мене приймала сонцем і погодою, мамалигою і бриндзєю, прекрасними пейзажами і добрими людьми, а тепер заманула мене в гори, що так страшно називаються – Рунг, Магура, Рарев – і самі страшні, як насупляться хмари – та й поливає дощ...» (...) Der Barometr steigt («Барометр піднімається», – *нім.*), – сказала мені сьогодні рано Frä. Niesner, моя господиня, однак дощ уже йде і Рунг стоїть у смушевій шапці. Speriamo bene» («Сподіватимемося на краще», – *итал.*)...

Недовзі, тільки через два дні у листі (9 червня) до сестри Оксани Косач Леся Українка жаліється на неблаганну погоду: «Я, здається, не втерплю(...), ...розпочались дощі невсипущі і я починаю тратити надію на погоду, а дощ в горах – се розпачливе нещастя, щоб ти знала!». Незважаючи на це, вона все-таки терпить кимполунзькі будні і продовжує

працювати. «Однак два тижні ще з певністю пробуду тут, бо треба конечне (крайня потреба!) покінчити деяку літературну роботу, а вже я напевне не можу її писати ні на переїздах, ні в Колодяжному» (в Кимполунзі вона закінчила статтю «Михаель Крамер». Последняя драма Г. Гауптмана) і пе-

Волинь: Пам'ятник Л. Українки

реклад на українську мову драми Г. Гауптмана «Ткачі»). Трохи далі – у листі зовсім урівноважене (і корисне) сприйняття її перебування в Кимполунзі: «...хоч там як, мушу оце добре взятись до роботи, бо, далебі, час не жде. Життя проводжу тут таке буржуазно-регулярне, як стара німка, навіть засипаю сливе завжди в 11 годин (просто аж сором!), встаю, правда, в 7 і раніше. Як тільки нема дощу, ходжу багато в горах, а як дощ, то сиджу на веранді і пишу (...), позавчора цілий день, від рання до вечора, писала вірші».

Про те, що приїзд до Кимполунга життєдайно вплинув на її стан здоров'я, Леся Українка у листі уже таки від 10 червня пише до подруги С. К. Мержинського В. Г. Крижанівської-

Тучапської: «...переїхала из Черновиц сюда, в Кимполунг, засела в горах, в одиночестве, и вижу, что хорошо сделала, – по крайней мере, ко мне возвратился образ человеческий и хоть некоторая работоспособность». Повернута її працездатність полягала в писанні багатьох і довгих аналітичних листів (справжніх рецензій, як вона сама їх називала) до, окрім уже згаданих осіб, О.М.Косач, М.А. Косача, М.Павлика та І.Франка, полягала в перекладах, в написанні оригінальних творів, літературознавчих статей.

Про життєрадісність та життєдайність перебування Лесі Українки в Кимполунзі промовляють самі ж її слова, листовно направлені до Кобилянської: «Liebe, liebe Wunderblume! («Любий, найлюбіший чарівний квіте!», – *нім.*) (...). Зрештою маюся добре і приїду, певне, до когось (до Ольги Кобилянської до Чернівців – *I.P.*) зовсім здоровою».

Бадьорим, радісним тоном сповнений лист до Кобилянської від 23 червня, в якому вона повідомляє, що «в четвер таки (хочу) приїхати до Чернівців (з Гатної Schnellzug'ом поїду». «Австрійська» Гатна – це відомий залізничний вузол Дерманешти на головній трасі Бухарест-Чернівці. Щоб приїхати до Кимполунга і виїхати з нього Лесі Українці, треба було пересідати з одного поїзда на інший, а, може, і перебути певний відрізок часу на рідній мені й багатьом іншим дерманештській землі (!).

Про життєдайне перебування в Кимполунзі Леся Українка пише до рідні і з Чернівців, уточнюючи, що деякі недуги минули «таки ще в Кимполунзі без жодних ліків», а перебуваючи в Буркуті, свій лист до Кобилянської, як подяку за благодать Кимполунга, вона закінчує поклоном вершині... Магура: «Хтось (Л. Українка) когось (Ольгу Кобилянську) любить. Хтось. Магурі поклон».

Іван РЕБОШАПКА

РОЗКІШ СЕРЕД НЕУРАЖЕНОЇ...

(Закінчення. Поч. на 6 стор.)

Штучне водоймище для розмноження та вирощування форелі було засновано в 1955 році, маючи продуктивність на 10 тонн. Забезпечує поновне заселення фореллю гірських річок. Це одне з головних джерел свіжої форелі для ресторанів нашої країни. Цю рибу можна дістати і для особистого споживання...

І якщо схочеш продовжити свої спостереження під час

благословленого відпочинку, можна робити це з кімнатного балкону. В повній тиші курорту нічна темнота подає дійсний спектакль, який охоплює тебе. Перед очима розгортається дійсна феєрія: частини неба як глазур, краї хмар, які плывуть блискучі. Їх плыв на небі, неначе оживляє ніч, відкриваючи над лісом віяло холодків і світил. Із залісної долини, що перед дачею, простягається величезне гілля, наче замерзле від місячного світла. Під ігрою

місячного світла ліс наповнюється таємницями.

В сполученні дня з нічю можна побачити й інший спектакль. Крізь туман, який накриває боязко вершину гори, появляється смуга світла. Чи вона його подолає? Обіцяє. Боязко появляється розова пляма, потім червона. Моє враження, що на верху гори – вулканічний вибух. З кратера вибухає полум'я. Це зображення залишається зафіксоване багато часу на сітчатку. Щаслива мить. Дивовижно туман зникає.

Починається новий день. Разом із появою сонця все пробуджується.

Час минає швидко. На цей раз для нас він був уроком краси і благодіності природи.

Ось який вірний шлях для віддалення стресу, набраного після довгого періоду з проблемами. Гори вас заспокоюють. Прогульки по місцях особливого очарування і чисте повітря принесуть вам, крім утіхи, і бажання рішати нові проблеми...

«НАРОДИ ВИЗНАЧАЮТЬСЯ ЗА ПИСЬМЕННИКАМИ»

Іван Драч: Я 30 років був членом КПРС -

Ірина СЛАВІНСЬКА

Алфавітне інтерв'ю –
від А до Я**К
Канів**

У нас люблять ікони. Шевченко занадто сконцентрував у собі всі прагнення та бажання.

Але Шевченка треба брати в контексті дивовижних людей, які його оточували. Це прекрасний історик

Костомаров, це суперечливий і несподіваний Пантелеймон Куліш, це Микола Гулак, який став одним із дослідників "Витязя в тигровій шкурі" і написав до Лобачевського французькою мовою про неевклідову геометрію.

Шевченко - не "дуб среди долины ровных". Він існував в оточенні цікавих людей. Якби ми це все густіше сприймали, то інакше ставилися б і до Шевченка.

Кого ще можна додати до українського іконостасу?

Франка, звичайно. Це людина величезних потужностей і величезної трагічної долі. Так само - Лесю Українку. Я дуже її люблю. Я мрію - якщо в моєму віці ще можна мріяти - написати про останні роки життя Лесі Українки та поставити фільм разом з Машенком.

Кого з цих трьох можна було б запропонувати на роль ікони для наймолодшого покоління українців?

Шевченка ніким не можна замінити. Можна додати ще Вернадського.

Чому саме Шевченко?

Тут єдність високого таланту чи генія з відповідністю життєвої долі. Десятиліття солдатської каторги та знущання зробили Шевченка таким чоловіком.

Є цікаве дослідження Назаренка - цей дослідник російської літератури зробив книжку про Шевченка не як про поета, а як про людину в оточенні міфів. Він пише про ножі на могилі, що стала місцем поклоніння пророкові, про претензії до Шевченка, який не все зробив із того, що міг.

Коли таке пише дослідник Салтикова-Щедрина та Свіфта, цьому більше віриш, ніж прописним шевченкознавцям.

А чи не забагато тут страждань?

Страждань вистачає. Я проти голосіння.

Є такий надзвичайний музичний інструмент, як трембіта. Вона асоціюється насамперед із похоронами. Але ж вона не тільки для похоронів! Вона для народження, хрещення і так далі.

Одну іпостась ми знаємо - голосимо. Голосіння в моді. А момент веселий і світлий зовсім не використовуємо. Тут для мене чудовим прикладом завжди був Параджанов - він у всьому міг знайти щось смішне, парадоксальне, викличне, епатажне

Параджанов був гомосексуалістом. Пам'ятаю,

він постійно наді мною знущався: "Когда ты мне отдашься? Вот видишь, стоит Толя-миллионер? Вот он мне уже отдался. А ты когда?". І тішився, що я не знаходжу собі місця од незручності.

Навіть коли його кидали в тюремні торттури, він все одно знаходив щось, ставав центром уваги. Люди його шанували, бо він мав надію. Він ніколи не любив голосіння.

Ми занадто любимо плакучу вербу - це наш герб...

**Л
Література**

Щойно в мене була 9-класниця - вона пише роботу для МАН про мене. Розпитувала, як я почав писати вірші, як до моїх віршів ставилися.

То ви живий класик літератури?

Ніколи про це не думав. Завжди звертаю на жарт, кажу, що я "класик", класую на машинці...

Як ви ставитеся до сучасної української літератури?

Вона собі нормально розвивається. Я зазвичай читаю в літаку, коли їду до доньки - вона завжди просить привезти те, що зараз в Україні читають.

Ось прочитав "Таємницю" Андруховича, "Чорний ворон" Шкляра і "Музей покинутих секретів" Забужко. Мені сподобалося. Правда, я не зрозумів, чого Забужко так настропалася на Ліну Костенко. Та й в Андруховича "Московіада" більш цікава, ніж "Таємниця".

Українському літературному контексту чогось бракує?

Бракує того ж, чого бракує і журналістиці. Бракує гостроти думки, парадоксальності. Бракує Едгара По...

**М
Молодь**

Мойсей водив людей сорок років. У нас пройшло всього двадцять. Треба ще двадцять.

Яке буде покоління через двадцять років?

Воно буде цікавішим за моє покоління, що виросло при каганці чи при свічці. Це буде покоління, що може краще сприймати світ у всіх його проявах, користуватися новими набутками.

Хоча і старше покоління цікаве, бо нові покоління ніколи не знатимуть, що таке земля під босими ногами, що таке вітер в полі - вони не матимуть цього особливого досвіду.

Нове покоління буде більш раціональне, буде перегушене інформацією, що нам ніколи навіть

не снилася.

Як можна виховати це нове покоління?

Про це не треба думати. Їх виховає саме життя. Молодь має цікавитися всім життям - концертами у Філармонії, виставками...

Ось Янукович поїхав до Ангели Меркель після концерту Кобзона, а Меркель у Бейреті за 2 дні перед тим була на концертах Вагнера. Зустрічаються два представники двох народів - і дуже важко говорити, що діалог між ними відбувається в одному регістрі.

У Бейреті збережений театр з кріслами Ріхарда Вагнера, а парик Йосипа Кобзона нагадує мені те ж минуле століття...

**Н
Нетерпимість**

Це стосується передовсім політики, де люди одного мислення не можуть приймати людей іншого мислення. Різноманіття мусить бути всіляким.

Я намагаюся бути толерантним. Але до зради я не можу ставитися толерантно.

**О
Обіс...лися**

Ваша цитата: "Стою за те, щоб щось залишилось із того, про що ми так давно мріяли і як так дуже всі обіс...лися".

Передовсім це стосується керівників помаранчевого руху - Ющенко та Юлі. Ми ж їх носили на руках, шанували та любили. В 2004 році я дістав запалення легенів... Але винні і всі ми.

Якщо вже Ющенко був лідер, то мав зробити, щоб усе було одноставно та відповідально. Найменше для себе, найбільше для людей.

**П
Поразка**

Ваше обличчя було на обкладинці одного часопису із заголовком "Провідники українських поразок". Чому?

Я не бачив того часопису, але якщо там серед авторів поразок є Грушевський, то я радий бути в такому товаристві. Я шаную Грушевського, Винниченка, Петлюру - вони зробили, що могли. Я не приймаю їхньої суцільної критики.

За що вас зарахували до цієї категорії?

Думаю, за те, що Україна не приведена до того стану, в якому мала би бути. Можливо, також через те, що гуманітарії, як Грушевський, довели Україну до такого стану.

Але ж гуманітарії з'явилися в політиці тільки через те, що не було інших. В 1990-ті роки в Україні письменники мали певні знання історії... Вони поєдналися з дисидентами, що прийшли з тюремного світу, і створили Рух, створили незалежність.

Часто вас не люблять за певний опортунізм. Рух, потім Ющенко, потім Тимошенко, тепер Янукович. Таку поведінку асоціюють зі зрадою.

Я не можу собі в цьому дорікнути. Я зробив усе, щоб Ющенко і надалі був президентом. Як голова Конгресу української інтелігенції я їздив і агітував. Хоча я формально жодним чином не належав до його команди.

(Продовження на 9 стор.)

«НАРОДИ ВИЗНАЧАЮТЬСЯ ЗА ПИСЬМЕННИКАМИ»

гріх було б не вважати мене конформістом

(Продовження. Поч. на 8 ст.)

Навпаки - Ющенко був на мене образений, бо я свого часу присвятив йому вірша з книжки "Противні строфи". Я привселюдно цей вірш прочитав:

*Славні мої діти, ми гермафродити,
А наш вождь-бухгалтер все ж носить
бюстгальтер,*

Любить міфи й міфчики і міняє ліфчики.

Це я читав йому в очі. Він образився і сказав "Сам ви бухгалтер". Ющенко не міг мене любити.

Коли Ющенко отримав свої 5% голосів, то ми зібралися та вирішили, що треба Юлі допомогти. Вона залишилася з його команди. І я допомагав, їздив.

Але коли цього всього не сталося, а вона дістала свою поразку, а Янукович вручив премію Андрусюку, то я подумав, що хочу, аби Янукович став президентом всіх українців. Тоді я увійшов у Гуманітарну громадську раду і залишився в Шевченківському комітеті.

Думаю, що я правильно зробив, бо так отримав можливість хоч щось робити - щодня якісь реальні речі. Я їх робитиму і надалі.

А хто мене називає опортуністом чи конформістом... то його справа. Я вважаю, що повинен робити те, заради чого живу - живу заради української культури та української мови. Мені байдуже, як хто мене називатиме.

Бертольд Брехт казав: "Правди на світі рівно стільки, скільки кожен винесе її на своєму горбі".

Р**Рух**

Тоді існував всеєвропейський рух. Він ішов з Європи через Берлінську стіну, через польську "Солідарність", через прибалтійські рухи. Москва тоді теж ворухилася - там був Афанасьєв, який керував московським рухом. Ясно, що все те мало бути і в Україні.

Я не відразу став таким гострим чоловіком, хоча я висловлював свої погляди. Я зацікавив "рухівців". Мабуть, через те, що був першим секретарем київської організації Спілки письменників, а ще недавно дістав державну премію Союзу.

Вони шукали якусь таку постать, яка могла б ходити по верхах і їх обстоювати. Я пам'ятаю, як у залі Спілки письменників, де є 167 місць, сиділи представники Інституту математики, сиділи представники заводу "Більшовик" і заводу "Ленінська кузня".

Були перемішані вчені з письменниками та робітниками. І всі вони вимагали: "Іван, скільки ти будеш сидіти в тому кабінеті? Веди нас! Щось роби!".

Амбіцій вождівських у мене ніколи не було. Я мав амбіції чисто письменницькі... Досі в мене дуже багато ненаписаного та несодіяного.

Але це сталося. Найдивніше було те, що я як поет, людина небесна та далека від реальних речей, зміг побачити набагато більше реалістичних деталей того життя, стосунків різних середовищ - письменницьких, мистецьких, артистичних...

Патріотизм чи націоналізм?

Це не тотожні поняття. Я стою на позиціях

Липинського. А от Олег Тягнибок і мій колега Дмитро Павличко стоять на позиціях Донцова, так мені видається.

С**Спілка письменників України**

Зараз Спілка письменників уся опозиційна, бо Володимир Яворівський входить у партію Тимошенко. Спілка письменників, яка б вона не була, не може бути всуцільноопозиційною. Вона має бути всеобійменна, різноманітна... Сім пар чистих, сім пар нечистих.

Але найприкріше те, що Спілка перестала бути важливим культурним явищем.

Чому так сталося?

Її вбила заполітикованість. Це особиста провина Володимира Яворівського.

Має прийти нове покоління - хтось типу Василя Шкляра чи Марії Матіос. Вони прийдуть і багато що поміняють.

Х**Хрестоматія**

Чи канонізований письменник, чи не канонізований - все одно всі читають те, про що читають.

Але в контексті школи говорять про перезавантаженість програми та пропонують виключити з хрестоматій нині живих авторів.

Це така хитренька теза нинішнього міністра освіти. Вигнавши з підручників Ліну Костенко, Дмитра Павличка, Івана Драча, він вижене з підручників велику долю української справи.

Кого ще можна було би додати в коло обов'язкового читання старшокласників?

Тих, хто вже відбувся - Жадана, Матіос, Андруховича, Шкляра...

Цілі

Я дуже мало досяг. Жалкую, що багато сил, волі, енергії витратив на політичні справи. Вони мало дають поживної людської радості. Якби я більше працював у літературі, то вона дала б мені більше радості.

У мене багато недописаних кіноповістей і прози. Хіба що вірші писав, бо вірші можна писати на коліні. А от проза вимагає свинцю в одному місці.

Ч**Читач**

Про читача я ніколи не думав. Я пишу те, що мені цікаво. Я не думаю про те, щоб писати для свого читача.

Хто ваш читач?

На мої творчі вечори приходять вчителі української мови та літератури, художники - інтелігенція приходять.

Ш**Шевченківська премія**

Весь час казали, що Шевченківська премія не справляється зі своїми задачами. Я вже багато часу в Шевченківському комітеті.

Це змушує мене пильніше ставитися до мистецького процесу. Тепер цих премій буде 5, а не 10 - це змушуватиме пильніше роздавати премії. Претензії будуть завжди.

Чи відображає Шевченківська премія стан сучасної української культури?

Частково. Не можна все відзначити, але можна найпомітніші речі виділити, до яких не мають претензій інші члени комітету. Треба ж, щоб співпали смаки. Але ж є різні точки зору.

Щ**Щастя**

Це те, до чого людина постійно прагне. Це те, що попереду, міраж, дивне відчуття. Мати крихту щастя можна тоді, коли ти робиш добро і на правду допомагаєш комусь.

Ю**Юність**

Я був щасливим піонером і щасливим комсомольцем. Босоноге дитинство, вчився спочатку в своєму селі, потім ходив у сусіднє село. Я був дитиною старших батьків - вони давали мені волю, аби лиш вчився. І я вчився та займався спортом - футбол, волейбол, біг...

Коли усвідомили, що почалося доросле життя?

Я готувався, що мені дадуть золоту медаль, але її дали доньці першого секретаря райкому партії.

Тоді я зрозумів, що життя дуже цікаве. Я відмовився брати атестат зрілості - мені його тільки потім передали.

Я

Хочу побажати собі добра і щастя, здійснення того, чого мені ще не вдалося здійснити.

В "Анкеті Пруста" є таке запитання: що б ви сказали, якби зустрілися з Богом?

Я би вибачився за те, що я такий.

Фото з сайтів rada.kiev.ua, tabloid.pravda.com.ua, novaya.com.ua, mycityua.com, radiosvoboda.org

Мудрість – це вищий спосіб зрозуміти і розсудити комплексні проблеми життя. Вона містить глибоке пізнання реальності, довгий досвід життя, рівновагу в усьому.

Мудрі люди знаходять завжди спільну мову, а ... дурні й через дрібницю посваряться.

Знання і мудрість нетотожні, бо знання можна передати іншим, а мудрість ні, її можна знайти, пережити і залишитись з нею, робити дива, але не можна її проповідувати. Існує багато розумних людей, інтелектуальних, але не всі вони мудреці. Мудрість – це найвища можливість зрозуміти і розсудити суть життя. Вона одна з найцінніших рис людини. Взагалі мудрість асоціюється з старістю, бо старики набули життєвий досвід, пережили багато і наближення кончини робить людину мудрішою, яка може порадижити когось з молодших. Правда, що на старість мудрість поєднується з життєвим досвідом, але не завжди мудрість і старість ідуть поруч. Буває, що людина постаріється і залишається нерозумною, або гірше багато стариків переходять на дитячий розум. В останній час такі хвороби, як ацигаймер і паркінсон перетворюють хворих стариків в нещасних людей. Існують ще старі, що фізично здорові, але ніколи не старались і не стараються набути мудрості.

Справжня мудрість – значить знати, що робити, як робити, коли робити і найкраще знати, що не робити.

ПРО МУДРІСТЬ

«Немає друга понад мудрість,
Ні ворога над глупоту...»
(Іван ФРАНКО)

Сократ, грецький мудрець, говорить, що «найвища мудрість – це вміння розпізнати добро і зло».

Арабське прислів'я говорить, що для того, щоб набути мудрості, треба дотриматись таких 5 умов: мовчати, слухати, пригадувати, робити і учитись.

Мудреці радять людям не поспішати завжди вперед. Варто зупинитись, щоб душа встигла наздогнати тіло.

Знання здобуваються за допомогою читання, навчання і обміну ідей, а мудрість набувається життєвим досвідом.

Грецький драматург Софокль вважає, що мудрість – це найвищий ступінь радості.

В Біблії говориться про мудрість як про «джерело життя»: «Ліпше, ніж золото, придбати мудрість» (Приповідки 16), «Нащо гроші в руках дурня? Щоб мудрості купити». Таж у нього розуму нема (Приповідка 17). Іноді найбільша мудрість – це не говорити дурниць. «Бійся цапа спереду, коня з-заду, дурня зі всіх боків», - говорить народне прислів'я.

Мудрість повинна бути основою всіх наших поступків, бо без мудрості навіть і добрі діла можуть стати шкідливими. А

хто бажає бути мудрим лише для того, щоб шокувати інших, доказує свою некультуру.

Мудрий учитесь з помилки інших, проста людина зі своїх, а дурень не навчиться з нічого. Люди існують багаті, бідні, добрі і злі, розумні і дурні, щасливі і нещасливі. Очевидно, воно так повинно бути.

Мудрець знає, що його обов'язок зробити життя кращим і все вирішувати мудро, бо без мудрості навіть те, що здається добром, стає злом, якщо вирішуються справи в невідповідний час і без міри.

Державу і різні установи повинні очолювати мудрі люди і особистим прикладом виховувати підлеглих. Мудрі керівники слухають тих, хто їх критикує, бо зацікавлені знати свої слабкості, щоб їх викоренити. «Суддя мудрий виховує народ свій, правління розумного добре використовується; місто заселяється розумом володаря» (...).

А наш перворозум Г. Сковорода написав: «Мудрість – це мати всіх чеснот».

Мені особисто найбільше подобається визначення мудрості великим І. Франком:

Немає друга понад мудрість,
Ні ворога над глупоту,
Так як нема любові в світі
Над матірну любов святу.

Василь АРДЕЛЯН

«Вифлеємський вогонь миру»

СВІТЛО ДОБРА І ЗЛАГОДИ У ВАШІ ДОМІВКИ!

Під такою назвою була проведена акція, організована Пластом – Національною скаутською організацією України. Акція проходила майже у всіх країнах, в яких проживають українці. Вперше була проведена і в нашій країні. Запалену свічку пластівці з України передали студенту О. Греченюку.

Зустріч відбулася на Сігетському мості, який з'єднує Румунію з Україною на Тисі-ріці.

Олександр пройшов пішки із запаленою свічкою майже все місто і тому, що Головний Пластовий провід працював тісно не лише з українським шкільництвом, але і з Ієрархами українських церков, – він передав свічку до Сігетської української православної церкви, п. отцю-раднику д-ру Миколі Лаврюку.

Разом із п. отцем Я. Климковичем була проведена ця акція 8 січня в Лужанській церкві.

Велике число жителів було того дня у церкві. Вони запалили з великої свічки багато свічечок.

Всі присутні помолилися за благополуччя, взаємне порозуміння, любов, толерантність і мир у наших селах, в країні і в усьому світі.

Тепло маленьких вогників нехай зігріє серця тих, у кого ще існує крижинка льоду, ненависті.

Подяка п. отцю Я. Климковичу, д-ру і раднику М. Лаврюку, який зберігає у Сігетській церкві і Єрусалимський вогонь, студенту О. Греченюку і моїм односельчанам, які взяли участь у цій акції.

Гасло акції: «Світло добра і злагоди у Ваші домівки».

Марія ЧУБІКА

П.С. Вітаємо з поверненням до першої любові – «ВС».

Письменники у себе вдома

«НЕ ОДНИМ ЛИШЕ ХЛІБОМ ЖИВЕ ЛЮДИНА...»

Добра ініціатива видавництва «Дасія XXI» друкувати колекцію «Scriitori la ei acasa», на нашу думку, спричиниться до покращення поширення творчості місцевих письменників серед свого населення, а в першу чергу серед тих, що шанують художнє слово з рідного краю. Допомога, що надає місцева влада, гласить про те, що «не одним лише хлібом живе людина».

Дотепер у згаданій вище колекції було надруковано «Українські народні пісні» Ол. Бевки і вибрані поезії Івана Арделяна, доктора фізичних наук Клузького Університету ім. Бабеша-Бойяй.

Творчість кожного письменника, сильно позначена місцевим колоритом, зберігає генетичний зв'язок з місцем, де народився, виріс і провів своє дитинство, яке живе в людині від початку до кінця її життя, бо це найкраща

частина її центру, вічно освіжуюча субстанція, яка утримує її в чистоті і оптимізмі, залишається з ним назавжди.

Так і в поезії І. Арделяна височіє рідне село, батьківська хата, Тиса, що славно несе свої води аж до Дунаю.

В збірці «Ностальгія вікон» зібрані поезії, що безпосередньо зв'язані з дорогими йому людьми і місцями, в яких поет виявив власні підходи до художнього сприйняття всього, що тривожить його спогади, серед яких Тиса посідає вагомє місце. З дитинства Тиса, на берегах якої пройшло його дитинство, вражала своєю величністю під час весняних чи літніх повіней. На Тисі встановився строгий кордон між рідним домом і домом бабусі по матері, яку вони так більше і не побачили аж з 1945 р. до її смерті:

(Продовження на 11 стор.)

проф. Юлія ГРІНЬ

Письменники у себе вдома

«НЕ ОДНИМ ЛИШЕ ХЛІБОМ ЖИВЕ ЛЮДИНА...»

(Закінчення. Поч. на 10 ст.)

Тужу,
І поки не вмру,
тужитиму
За Тисою...

Звіт людини має минуле, сучасне й майбутнє. Все минуле в творчості І. Арделяна пов'язане з Тисою, що протікала недалеко рідного дому, на берегах якої, очевидно, й проявилися перші прояви поетичного таланту; читаючи його поезії, бачимо світ

його дитинства очима поета. Хоча це були післявоєнні роки, важкі і нерадісні, поет був щасливий, бо його нагрівала теплота батьківської любові, безкорисна дружба сільських хлопчиків, краса природи рідного села, що народжувала естетичні мрії поета. Сад біля батьківської хати й тепер становить краще місце натхнення і відпочинку для поета, тому щороку поет повертається додому і проводить тут найщасливіші години:

Тут джерело,
сни
і надії,
що освітлюють
життя моє, –
тепер розливаються
осіннім вітром...».

Поезія І. Арделяна – це суцільний переклад дійсності на мову серця:

Тужу
за батьками,
за Тисою,
за розцвілими квітами,
за плодоносними садами
за протоптаними стежками».

А його суб'єктивні почуття сприймаються за об'єктивні, загальнолюдські:

На сходах життя
сніжить,
на сходах життя
стеляться руїни,
і час

закопує нас
у іржавий туман.

«Човен» поета повен мрій, бажань і переживань, які теж сприймаються як загальнолюдські:

Стерти почуття,
стерти пам'ять,
стерти недоліки в житті,
стерти сліди,
стерти гріхи, всі-всі...».

Досить наявна тут і поезія кохання і глибокі роздуми: над пройденими літами-роками:

Багато слів,
що не сказав їй,
зів'яли.

Багато сліз,
що проливав,
вже висушилися.

Багато надій
в дорозі загублено...

Ти була мрією...».

Вміщені в збірці «Ностальгія вікон» і вірші, написані в формі народних пісень. Одна з них нагадує вдаль обробку поезії Ш. Петефі Павлом Грабовським: «Повертався я додому»:

Повернувся я додому
мамочку шукати,
зупинився на дорозі
біля її хати.

Повертався я з Сибіру,
гадав всю дорогу,
як матусю рідненьку
стріну край порогу.

Нагадаємо ще й поезію: «Тече вода, тече Тиса», «Пісня», «Де пропала сироточка...», «Рушничок...».

Поезія І. Арделяна не позбавлена глибокого ліризму, який передається в гарно витонченій формі, він вміє визволяти свої думи й почуття від сталої форми:

Міряю байдужість,
рву далечінь,
граюся з горизонтом,
лічу промені сонячні.

Або:
Шукаю вічного спокою
під сонечком теплим,
під чистою травою,
під м'якою...

Взагалі, останні збірки поезії І. Арделяна містять твори, в яких нагадується кончина, смерть. І в цій збірці поет часто задумується над такими ж питаннями. І справді, кого вона не тривожить та дорога «без повернення»:

Зірочка заплаче,
як стану землею
й сама вже пропаде
в проваллі без гаю.

ФЕСТИВАЛЮ КОЛЯДОК – 10 РОКІВ...

(Закінчення. Поч. на 2 ст.)

з Української церкви в своїх колядках віддали хвалу Рожденому, разом з п. Саваною Албічук. Молодий колектив «Кидровина» дзвінками голосами прийняли гарячі оплески.

Слідували колядники села Кричово з гарними колядками стародавнього репертуару, зачарувавши глядачів.

До закінчення концерту був виступ колядників села Сока, численного колективу «Молода Надія» і група церковного хору разом із священником В.К. Арделяном, які дзвінками голосами всіх зачарували.

Закінчили фестиваль господарі з м. Тімішоари з їх парохом К. Поповичем з давніми колядками, а п. С. Бучута виконав на скрипці гарну колядку, відому всім, і малим, і дорослим.

Всі українці повіту Тіміш щороку нетерпеливо чекають Різдвяних свят, фестивалю, збираються бути його учасниками.

І прикрий аспект: обіцяний транспорт з боку голови організації м. Лугожу так і не прибув, і так і колядники, учні школи с. Дарова після довгого чекання повернулися додому, так і не прибувши на фестиваль. Неприємно як для дітей, так і для вчительки... Шкода!

П.С. Вітаю всіх наших редакторів з Різдвом Христовим та Новим Роком і дарую Вам дубового здоров'я, багато, багато сили, радості і добра та всім традиційне «На многая літ».

ХОР «РОНЯНСЬКІ ГОЛОСИ» В ЗОЛОТОВЕРХОМУ КИЄВІ

Хор «Ронянські голоси», що в Мараморощині, взяв участь у заключному концерті переможців Всесвітнього Фестивалю «Український спів у світі», який відбувся 19-20 грудня 2010 р. у золотoverхому Києві, організований Міністерством культури і туризму України.

В неділю, 19 грудня, концерт відбувся на Хрещатику на Майдані – при відкритій сцені, починаючи з 14-ої години, а в понеділок, 20 грудня, починаючи з 19-ої години, концерт відбувся в концертному залі Консерваторії імені П.І. Чайковського, де була відкрита і

виставка малюнків дітей українського зарубіжжя «Моя Україна».

В цьому фестивалі брали участь українці з усього світу: з Америки, Польщі, Росії – Москва, Білорусі, Краснодарського краю, Естонії, Кубані, Оренбургу, Молдови, Іспанії та інших країн.

Щирий і теплий привіт разом з букетом квітів було передано всім учасникам та запрошеним цього престижного фестивалю від пана президента України В. Януковича та міністра культури і туризму України пана М. Куліняка.

Проїзд в обидві сторони здійснювався за рахунок СУР. В таких умовах «Ронянські голоси» мали можливість і честь взяти участь у престижному фестивалі «Український спів у світі», побувати у – Золотoverхому Києві.

Аделіна-Мирослава
ПЕТРЕЦЬКА

Іван КОВАЧ

ЯКА ЗИМА, ЯКА ЗИМА!..

Яка зима, яка зима !
Ходи їй навстріч без утоми,
вона й тоді, коли й нема,
безмежна, сплетена з соломи.

Яка зима, яка зима !
Присядь хоч з нею на розмову,
та не тужи, що встане тьма
дощів й проїсть її ізнову.

Яка зима, яка зима !
Спростовуй сонцем її вроду,
води на показ, щоб земля
хвалилась нею свому роду.

Яка зима, яка зима !
Як вічність, добра і безсмертна,
скорботнобіла, бо всіма
вона деталями планетна.

Яка зима, яка зима !
Хто видумав її тривогу ?
Хіба-що осінь, бо весна
життям змива її облогу.

Яка зима, яка зима !
Хто ще вродиться з нею схоче?
Така промовна і німа,
а в тимчасовість зве охоче.

Яка зима, яка зима!
Хто з нею вмре, коли попросить?
А вітер сніжки, мов слова,
до мене в шибу щось заносить.

Яка зима, яка зима !
Хто з нею стане на розвої?
По той бік добра, по цей зла, —
серця звиває у сувої.

Яка зима, яка зима!
Правічний строк життя роздолля,
шалена, тиха і сумна
в труді діеза і бемоля.

Яка зима, яка зима!
Невже ж вона пори богиня?
Співає вітер, завива...
Зиму я бачу, чи святиню?

Яка зима, яка зима!
Повісила життя на гілку, —
яка безмежна, а сама
в космічній долі, наче білка.

Яка зима, яка зима!
Живу і мру нею досхочу,
іду до неї, де б була,
я ж в ній свій дух переполочу!

ЦІКАВА ПОЇЗДКА У ДЕЛЬТУ ДУНАЮ

У другій половині місяця грудня, точніше в період румунських Різдвяних свят, мені пощастило побувати у повіті Тульча. В місяці грудні погода була дуже цікава: грудень – це зимній місяць, але майже на всій території нашої країни снігу не було

(навіть на півночі країни у повіті Марамуреш термометр показував 10-15 градусів). Така сама погода була і в повіті Тульча.

Саме місто Тульча виглядало красиво, прекрашене для зимніх свят, але, правда, без снігу.

Маючи на увазі, що надворі погода була приємна для цієї зимної пори року, я мав нагоду зробити цікаву екскурсію на катері в Дельту Дунаю по рукаву Суліна. Незважаючи на той факт, що тепер зима пора року, Дельта Дунаю виглядає чудово в будь-яку пору року. В чарівних куточках комишу було багато птахів: егрети, білі і чорні, дикі качки, білі лебеді, яструби і інші.

По рукаву Суліна зустрічали кілька пароплавів, румунських і з інших країн. По дорозі зупинилися в селах Крішан і Мила 23.

Недалеко від міста Тульча знаходиться місцевість Нікуліцел – відома у всій країні, де вирощується виноград.

В саду одного хазяїна села я побачив незвичайну – чудову картину: переді мною стояло дерево мигдаліка в цвіту! Уявіть собі – у другій половині місяця грудня зацвіли дерева! Неподалік цього дерева побачив і кілька кущів троянд, які зацвіли!

Поїздка в Дельту Дунаю залишиться як добра згадка про екскурсію в цей чудовий куточок нашої країни.

проф. Іван ЛАЗАРЧУК

Видатні діячі культури й освіти в минулому України

СОФІЯ РУСОВА

(1856 - 1940)

Серед діячів педагогічно-просвітницького руху в Україні одне з чільних місць по праву належить Софії Русовій, яка своєю невтомною діяльністю осяяла кінець XIX і третину XX ст.

Софія народилася 18 лютого 1856 р. в с. Слешня на Чернігівщині. Її батьки Федір Ліндфорс – швед за походженням і Ганна Жерве – французька – виховували своїх дітей відповідно до кращих традицій просвітництва XVIII ст.

Коли Софії виповнилося 10 років, мати її померла; батько з дітьми переїхав до Києва. Навчалася Софія в Фундуклеївській жіночій гімназії, яку закінчила із золотою медаллю.

У Києві Софія увійшла в українське патріотичне середовище; відвідувала збори української громади. Після раптової смерті батька вибір подальшого життя стає важчим для Софії. Вона вирішує пов'язати свою долю зі школою. 1871 р. разом із сестрою Марією відкриває у Києві свій перший дитячий садок - на 10 дітей.

В 1874 р. Софія одружилась. Її чоловік - Олександр Русов, росіянин за національністю, – учителював у Першій Київській гімназії, з якої був звільнений з роботи за те, що занадто любив усе українське. За словами Софії, - Олександр відкрив їй красу української народної поезії, збудив у неї любов до українського народу.

Тоді був важкий час для української мови. Подружжя мусіло виїхати до Петербургу. А звідти – до Праги, де вони підготували для видання дво-

томник Великого Кобзаря - без цензурних скорочень, - опублікованого у 1876 р.у Празі. Це був безцінний внесок в українську культуру.

Після повернення в Україну, на Херсонщині /1883-1889 рр./ Софія Федорівна продовжила просвітницьку діяльність і двічі притягувалася до відповідальності за зв'язки з народниками та за проукраїнські погляди. Саме тоді вона почала систематичну літературну працю. Під загрозою в'язниці написала нариси: "Де тюрми" та "Дунька Криворучко". Крім того, уклала читанку для дітей і складала оповідання для своїх трьох дітей, яких запопадливо виховувала в українському дусі.

(Далі буде)

Ольга АНДРИЧ

В НЕБІ ПІСНІ ЛУНАЮТЬ

Наспівно (Catabile) Музыка Юрія ПАРАЩИНЦЯ

2. І ми, грішні на землі,
Йдім, загляньмо у яслі,
Рожденого вітаймо,
Пісні йому співаймо (двічі).

3. У гірському садочку,
В Віфлеємі-місточку,
Славім Діву Марію,
Що родила Месію(двічі).

4. Богу в Тройці – честь, слава,
Що післав нам Бог – Сина,
Щоби Він нас відкупив,
Світлом Правди просвітив (двічі).

5. Славить Небо і Земля
Йсуса Христа во яслах,
Що мир приніс на землю,
Щастя вічне і волю(двічі).

ОЙ ЧИ Є, ЧИ НЕМА?

Весело, Музыка Юрія ПАРАЩИНЦЯ

ВІНШУВАННЯ БИСТРЯНСЬКЕ

Буйні вітрови,
Ой завіяли,
Снігом замели
Та й нам принесли
Новий гід.

Газди й Газдині,
Вставайте горі
Та напаліт піч,
Бо настала ніч,
Новий гід.

Вбуйте постולי
Та кладіт столи,
По дванадцять страв,
Бо уже настав
Новий гід.

Пустіт до хати
Колідувати,
Розвеселити
Новий гід.

У ваших хатах
Жийте в гараздах,
Дай вам, Боже, дай
Богатий врожай,
Жилаєм.

Грошей – як піску,
Файну нивістку,
Крепкого пите,

Файного зетє,
Жилаєм.

Як зийде зіллє,
В хаті весіллє,
Як зийде реська,
В хаті колиска,
Жилаєм.

Вінчуємо вас
По дванадцять раз,
Щестым-здоровлем
Із Годом Новим,
Вінчуєм.

Би вам вродили
Яблуні й сливи,
Жито пшениця,
Всяка пашниця,
Жилаєм.

Матиси в мирі
Газди скотарі,
Й ваші овечки
Та й маржиночки,
Жилаєм.

Аби Гід Новий
Був нам облесний,
Усьом народам
Та й нам, гуцулам,
Жилаєм.

Усьом Василям
Та й Василинам
На многая літ
І благая літ
Жилаєм.

Газдо, віє-свище,
Ліз у те бантище,
Давай ковбаса,
Бо в нас досада
В животі.

За наші труди –
Свинячі клуби,
А за коліду
Лийте горівку,
Слив'єнку.

Почистуймоси,
Розвеселімоси,
Най жиє наш рід
Та йдіт до сусід,
В дорогу.

Зібрав і обробив
Дмитро КОРЕНЮК

П.С. Бажаємо всім
бу х а р е с ь к и м
сурівцям щастя, здо-
ров'я, успіхів у праці!

На многая літ!

Відомі письменники світу у... випадках

КАРЕЛ ЧАПЕК

Карела Чапека запитували, як він розуміє критику. Той відповідав:

– Критикувати - це означає пояснювати, як би зробив я, якби умів.

ДАНТЕ АЛІГ'ЕРІ

Таку історію розповідають про Данте Аліг'єрі, який любив рідкісні книги, й тому часто заходив до лавки аптекаря, який торгував ще й книжками і вважав за честь приберегти для поета щось цікаве.

Та одного разу аптекар скрушно зітхнув: розкупили всі видання, які могли б зацікавити письменника.

– Гляну щось інше, не хвилюйтесь, - відповів Данте. І, стоячи біля прилавка, почав читати.

За вікном вирував святковий натовп, до кімнати долинали сміх, музика, спів. Коли Данте перегорнув останню сторінку, був пізній вечір.

– Дякую вам за люб'язність, - сказав поет аптекареві, повертаючи книжку. - Я прочитав її.

– Пробачте, пане Данте, навколо такий гамір, вам дуже перешкождали, - зі

співчуттям промовив аптекар.

– Гамір? - здивувався поет. - Я нічого не чув.

ЯРОСЛАВ ГАШЕК

Ярославом Гашеком трапилася дещо інша історія. Природозавець і мандрівник А.В. Фріч якось запросив його до себе на віллу в Коширжі, бажаючи створити письменникові ідеальні умови для роботи.

Гашеку тоді не писалося.

Фріч зачинив його, забезпечивши продуктами, і нарізав майже 500 чверток чистого паперу, щоб той писав.

Та, повернувшись додому, господар не знайшов свого в'язня. З білих неописаних аркушів Гашек поробив човники, розкидав їх по кімнаті, а сам щез.

МАРК ТВЕН

Марк Твен якось признався:

«З усіх моїх книг я найбільше люблю «Жанну д' Арк», це найкраща з них, я це чудово знаю. І, окрім цього, вона принесла мені у сім разів більше задоволення, ніж усі інші. Дванадцять років я її готував і два роки писав».

ГЮСТАВ ФЛОБЕР

Про Гюстава Флобера розповідають таке: якийсь вночі він прокинувся для того, щоб замінити епітет у фразі, яку написав удень. Письменник просидів над нею до ранку, завершивши тим, що закреслив її зовсім.

БЕРНАРД ШОУ

Бернарда Шоу, який теж якось просидів цілий день за письмовим столом, запитали, що він зробив за цей час.

– До обіду я намалював кому, а після обіду - закреслив її, - відповів той.

ЛЕВ ТОЛСТОЙ

Але найбільше, як відомо, правив Лев Толстой, він змушував себе переробляти одне і те ж і по десять, і по двадцять разів.

МИКОЛА ГОГОЛЬ

«Я роблю вісім разів, - писав Микола Гоголь. - Тільки після восьмого переписування, неодмінно власною рукою, праця є цілком художньо викінченою...».

Підготував І. КОВАЧ

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

21 ЛЮТОГО – ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ!

Міжнародний День Рідної Мови був прийнятий на XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 1999 року в Парижі. Міжнародний день рідної мови був встановлений з метою вшанування пам'яті загиблих захисників бенгальської мови в Республіці Бангладеш, де 21 лютого 1952

року було розстріляно студентів-демонстрантів.

Тепер, в такий небезпечний час, коли в Україні загрожено українській мові втратити свій статус Державної мови, старайтесь любити та берегти її, робити все, щоб вона розвивалася і утверджувалася, щоб була визнана серед престижних мов світу, не дати їй

стати другорядною у своїй державі. Не занедбаймо й ми свою рідну мову

За даними японських учених, люди, які з дитинства не розмовляють рідною мовою частіше хворіють, піддаються різним стресам, у них менше розвинені природні здібності...

І.П.-К.

Василь СИМОНЕНКО

МОЯ МОВА

*Все в тобі з'єдналося, злилося –
Як і поміститися в одній! –
Шепіт зачарований колосся,
Поклик із катами на двобій.
Ти даєш поету дужі крила,
Що підносять правду в вишину,
Вченому ти лагідно відкрила
Мудрості людської глибину.
І тобі рости й не в'януть зроду,
Квітують в поемах і віршах,
Бо в тобі – великого народу
Ніжна і замріяна душа.*

Олесь ЛУШІЙ

**УКРАЇНСЬКА
МОВА**

*Бог нам гарну мову дав,
Щоб ми не мовчали,
А всі літери й слова
Легко вимовляли.*

*Кожна літера – це знак,
Кожна загадкова,
Вони з'єднуються так,
Що виходить слово.*

*Мова – наш душевний код,
Даний нам від роду;
А без мови наш народ
Не був би народом.*

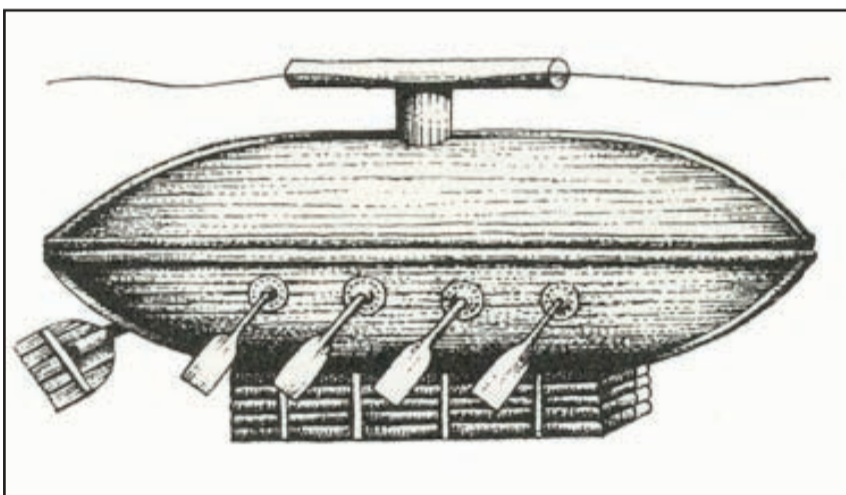
*Через відстані віків,
Як сила могутня,
Мова наших прабатьків
Лине у майбутнє.*

ЧИ ЗНАЄТЕ ВИ, ЩО...**ЗАПОРОЗЬКІ
ПІДВОДНІ ЧОВНИ**

Про перші запорожські підводні човни французький історик Монжері в 1827 р. зазначив: «В край-

допомогою великих підводних човнів».

В історії збереглися свідчення, як козаки флотилії отамана Богдана Микошинського в 1595 р. при захопленні Синопа використали підводні човни: «Вони переобладнали свої човничайки, влаштували в них подвійне дно із стулками. Під дно поклали пісок. Коли стулки відкривалися, пісок висипався і човен спливав на поверхню. Палубу теж закривали стулками, а отвори, куди вставляли весла, затягу-

ньому разі, без сумніву, такого роду судна (підводні) вживалися в Європі в XVI ст. Українці часто уникали переслідування турецьких галер з

вали шкірою.

Над палубою здіймалася труба, крізь яку надходило повітря»...

І. П.-К.

ХТО ПРИДУМАВ ДОРОЖНІ ЗНАКИ?

◆ Чи знаєте ви, що організація руху була проблемою ще задовго до появи автомобілів. Юрій Цезар був, ймовірно, першим правителем в історії, який ввів правила дорожнього руху. Він, наприклад, прийняв закон, по якому жінки не мали права управляти колісницями в Римі.

◆ З виникненням автомобілів з'явилися перші регулювальники, які стояли на дорогах і рукою показували напрям руху. Потім їм

видали сигнальні ліхтарі. Але вони не могли вирішувати всіх проблем. Тому що транспортний потік протягом дня змінюється, і буває дуже напружений годинник руху.

◆ До 1920 р. не існувало автоматичних світлофорів. У 1927 було запатентовано «автоматичного регулювальника». На перехрестях були встановлені в Нью-Хейвені, штат Коннектикут, в квітні 1928 року.

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

Леся ВОЗНЮК

ЧАРІВНІ ЛІТЕРИ

(АБЕТКА)

Ж
Журиться журавлик дуже –
Жодна жабка з ним не
дружить.

Журавлику, не журися,
Біля жабок не барися.

Глянь, уже журавленята
Можуть над лужком

кружляти.

З
Зійди, зіронько-зірнице,
Золотава зорянице,
Завітай до нас в долину,
Засій хоч на хвилину,
Бо згубились зайченятка
І не можуть знайти хатку.

И
Через ниви і луги
Скаче коник – и-ги-ги!
Ич, який! Ич, який!
І швидкий, і прудкий!
Ти, гривастий, схаменися,
Відпочити зупинися.

Шри українській церкві Святих Павла і Петра міста Сучави діє недільна школа, і це завдяки отця Михайла Мадяра. Тут 40 малюків, які мешкають в місті Сучаві, вивчають рідну українську мову. І так, наприкінці 2010 року, після Богослужіння з чотирма отцями, діти виступили з цікавою артистичною програмою. Вони декламували вірші на релігійні теми, колядували, гейкали і... сіяли. Як у великому місті само собою, що програма велася на румунській та українській мовах. Що мене дуже приємно вразило, було те, що всі присутні у церкві колядували разом із малими артистами. Я бачив багато людей похилого віку, які мали сльози в очах. Я думаю, що вони нагадали собі ті часи, коли вони були

неділю рано», «Гой у цього, пана», «Ци вітер віє, ци вогонь горит», «Гой у саді, саді, винограді», «Фалився з конем», «Гой попід лужок» та ще багато інших.

казав: ну а тепер заколядуй мені у хаті (іншу колядку) і тоді я тобі заплачу дам! Тоді я й покійний мій друг Дмитро

ЯК ВИНИКЛА УКРАЇНСЬКА ЗЕМЛЯ

Багато планет породив наш Творець. Великих і малих, яскравих і тьмяних, близьких і далеких – таких різних і таких не схожих одна на одну. Не було серед них лише такої, котру б обласкав його божий погляд. Набрив Творець пригорщу родючих ґрунтів і голубих вод та й кинув чудодійний дар на планету, що пролітала поблизу.

За мить та планета ожила всіма барвами: зазеленіла травами, зашуміла деревами, заголубіли небо та води, зависочіли гори...

Минуло багато часу і згадав Творець, що йому треба провідати ті планети, які він створив власною волею, вдихнувши у них життя, аби переконатися чи все він так зробив, як замислив.

І дістав Творець з божої скрині мішок і склав у нього весь свій скарб, який збирав вічне життя. Чого тут лише не було: золото і срібло, діаманти і кришталь, руда і сіль, вугілля і граніт... Всього й не злічити.

Проказавши: «Лети, куди Бог пошле!», він кинув свій мішок у напрямку живої

планети, яку шойно нарік Землею, бо прилетіла вона «з імлі», тобто з темряви.

Міг би той мішок упасти туди, де розташована Африка, або ж на територію нинішньої Америки, а міг упасти і в Азії чи на будь-які острови...

Розв'язався мішок зі скарбом і почали висипатися з нього божі дари на планету, але найбільше їх потрапило на нашу землю.

Минули тисячі років. Якось зібрався Творець провідати нашу маленьку планету. Облетів довкола неї. Довго милувався творінням власних рук. І схотілося йому відпочити. І тоді побачив Творець дивовижний куточок на землі. І він вигукнув:

– Це ж дивокрай! Це справжній рай!

Ступив на казкову землю, яка йому припала до душі, й нарік її Україна. Адже у її назві містилося слово «рай».

Ось так і виникла українська земля, яку сам Творець хотів би мати за рай.

Ігор СІЧОВИК

УКРАЇНСЬКИЙ ДІД МОРОЗ У СУЧАВІ

маленькими й ходили колядувати. Тоді ще були довгі, надзвичайні українські колядки, які починалися так: «Еже (...), гой дай, Боже».

Нагадаю кілька таких колядок: «Гой рано, рано, в

А нині? Нині, діти шукають коротенькі колядки. Чому? Щоб заробити більше грошей.

Я був малий і ходив колядувати, то траплялося і так: коли поколядував під вікном, газда закликав до хати і

(Мітіка) Костинюк, з яким я ходив колядувати, були примушені колядувати й у хаті.

Ті часи минулися і вже не повернуться!

Вертаюся до церкви Святих Павла і Петра. Всі маленькі колядники були тут одягнені в народних румунських й українських костюмах.

Маючи на увазі, що за дуже короткий час малюки прекрасно володіють українською мовою, треба їх похвалити, а також їх вихователів.

На концерті маленьких сучавців взяли участь від Генерального консульства України в Сучаві – генеральний консул Василь Боєчко та консул Василь Неровний. Від сучавської повітової мерії – віцемер Віорел Серединчук.

Дід Мороз приніс дітям цікаві й солодкі подарунки. Спонсори цієї акції були СУР, Консульство й Сучавська повітова рада.

Микола КУРИЛЮК

ПЕРШІ ПОЛІТИЧНІ УГРУПУВАННЯ НА ТЕРИТОРІЇ МАРАМОРОЩИНИ

Для жителів Мараморощини латинське християнство зіграло вирішальну роль в збереженні своєї національності. Від нього Мараморощина успадкувала ієрархічне організування, яке було необхідним у ті часи. Ідея віри та проповіді римських місіонерів душевно зблизила даків із римлянами, завдяки чому вони злились в одну єдину націю під пастирством дако-римського єпископа Нікіти Ремісіянина.

В 535 році Юстиніан Великий заснував у своєму рідному селі Таврісії власну митрополію, яка знаходилася під юрисдикцією Римського папи і до якої належали всі церкви латинського обряду зі Східної Римської Імперії, в тому числі і Мараморощини.

В 732 році імператор іконоборець Лев Ісаврієць скасував юстиніанську митрополію, а імператор Василь Булгароктон (Болграбойца) піддав всі румунські церкви Візантійській Патріархії. Таким чином жителі стародавньої Дакії попадають в релігійну та політичну спільноту з болгарами та іншими придунайськими слов'янами, які стали домінуючими державними та церковними елементами і скасували всі латинські єпископії, замінивши їх слов'янськими, як і всі обряди, а також замінивши й латинську мову на слов'янську.

З найдавніших часів територія Мараморощини була поділена на так звані дукати (ducate), або воєводати, а ці, в свою чергу, поділялись на повіти, або князівства. Герцог був головою конфедерації суддів однієї, двох чи більше долин. Він вирішував непорозуміння і суперечки, які виникали поміж сільськими жителями, був керівником їхнього суспільного життя, наглядав за дисципліною та їхнім військовим

вихованням. Це був один з воєвод, який верховодив над всією територією, а в небезпечні часи він був також і головою князівської ради. Всі воєводи, так само і князі, вибрані народом з найсміливіших з-поміж себе, за їхню службу отримували різні матеріальні вигоди, а також користувались різними перевагами. Отримували десятину з маржини, чи з робочих рук, для їхнього господарства, мали право на найкращі пасовиська тощо, тощо.

Про стародавніх герцогів споми-

Одна з таких легенд говорить про старого велетня Попівана – останнього жителя держави велетнів, його дочку Розу Розаліну та Ромоніцу Робонбана, який хотів завоювати Мараморощину – державу велетнів. Розалія поставила його верхи на коні на свою долоню і понесла до свого батька Попівана. «Скажи мені, хто ти такий і що шукаєш в державі велетнів?», – запитав його Попіван. «Я, – гордо крикнув малюсенький лицар, – Ромоніца Робонбан і хочу завоювати державу велетнів!». «Завоюєш, якщо я віддам її тобі добровільно», – посміхнувся велетень, який знав добре, що настануть часи, коли Мараморощиною будуть

правити люди такого росту, як Ромоніца Робонбан. «Якщо не віддаси добровільно, то я завоюю її разом із моїм військом, а тебе порубаю шаблею на шматки!», – крикнув розлючений Робонбан. «Ну, якщо так, – розсміявся старий велетень, – то віддаю тобі добровільно державу велетнів, тільки не знаю, що станеться з моєю дочкою Розаліною». Далі, як і в інших легендах, Господь допомагає їм, збільшивши лицаря і зменшивши дівчину. А після їхнього весілля, мовить легенда, Попіван підвівся на ноги і одним кроком ступив з Долини Ізи в Долину Вишавки, а далі, іншим кроком, на долину Рускови, і там собі вибрав місце, вирив собі могилу, ляг в неї і накрився землею, щасливий, що його дочка разом із державою попала в добрі руки; його могила – це гора Попіван з вершиною Стогу. (Memoria Ethnologica – nr. 14-15 – ianuarie - iunie – 2005).

Пізніше воєвод і князів не вибирали з народу, а їх наслідували вже їхні потомки і, таким чином, встановилась стабільна соціальна ієрархія і сформувався марамороське дворянство, коріння якого губиться в сивій давнині...

Михайло ТРАЙСТА

«То понад гори дує вітер...» (І. К.)

нають багато з марамороських легенд, називаючи їх Робонбанами. В довгих піснях, яких ще співають старожили Мараморощини, прославляється Ромоніца Робонбан, один із стародавніх герцогів Мараморощини, який, на думку проф. А. Філіпашку, є ідентичним з героєм «Ramung Konig der Wallachen», німецької епопеї, написаної 1204 року під назвою «Пісня Нібелунгів».

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, не порушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.

Культурно-просвітницький часопис
Союзу українців Румунії

ВІЛЬНЕ СЛОВО

РЕДАКЦІЯ

Вик. об. гол. ред. – Іван КОВАЧ
Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Роман ПЕТРАШУК

*

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ
Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК
Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.»

Бухарест, Румунія
ISSN 1223-8988

Adresa redacției: Uniunea Ucrainenilor din România
str. Radu Popescu nr. 15, Sector I, București, ROMÂNIA
Tel. 0212220748, 0212220753

Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований Союзом українців Румунії